

(1891 – 1958)

YUVALI HATİP HOCA

(Mehmet Ali Bilgin)

Asıl adı Mehmed Ali Bilgin olan Yuvalı Hatip Hoca 1891 yılında Ankara'nın Yenimahalle ilçesine bağlı Yuva Köyünde doğmuştur. 1958 yılında vefat edene kadar Ulus'ta bulunan tarihi Zincirli Camiinde Ankara Merkez Vaizi olarak vaz-u nasihatlerde bulunmuş, insanları irşad etmiştir. Halk tarafından çok sevilmiş ve takip edilmiştir. Vefatından sonra bile unutulmayı hakkında kitaplar yazılmıştır.

Elinizdeki kitapta hatıralarını okuyacağınız Mehmed Mandal ağabey tanıttı onu bize. Ulemanın sırtını döndüğü, hatta korktuğu bir devirde Hatip Hoca'nın korkuyu ve ilmi enaniyetini bırakıp Bediüzzaman Hazretlerine takdirle bağlanması dikkatimizi çekmişti. Yuvalı Hocaya ilk defa Sözlere kitabını aynı dönemde Yenimahalle'de müezzinlik yapan Mehmed Mandal Hocaefendi veriyor. Hatip Hoca baştan kitabı almamak ve atlatmak için mazeretler ileri sürüyor; fakat Mandal hoca ince bir taktikle onun Sözlere'i okumasını sağlıyor. Hocaefendi Sözlere'i bitirince yerinde duramıyor, ağlayarak geliyor ve üst üste eserlerin hepsini istiyor. Dahası, Isparta'da bulunan Bediüzzaman Hazretlerini ziyaretlerde bulunuyor.

Hatip Hoca, 2013 Eylül ayında vefat eden Ankara'nın meşhur din adamlarından Rıza Çöllüoğlu Hoca Efendi'ye de Risale-i Nur okumasını tavsiye ediyor ve bunu başarıyor. Rıza Hoca da Hz. Üstad'ı ziyarette bulunuyor. Merhum Rıza Çöllüoğlu'nun cenazesine Devlet protokolünden Meclis Başkanı, Başbakan, Bakan ve Milletvekillerinin iştirak ettiğini, tabutunu omuzladıklarını basından öğrenmiştik.

Yuvalı Hatip Hoca 8 Mart 1958 tarihinde "Berat Gecesinde" vefat etmiştir. Mezarı Yuva Köyündedir. Hafız Mehmed Mandal hocamız bizi Hattat Muhsin Demirel'le beraber Yuva Köyüne kadar götürerek mezarını ziyaret etmemizi sağlamıştır.

Yuvalı Hatip Hoca hakkında Mehmed Mandal'ın anlattığı hadiseler, hatıralar "Müslüman ve Din Görevlilerine Örnek Bir Âlim ANKARA YUVALI HATİP HOCA'NIN HAYATI" kitabında daha geniş olarak anlatılmaktadır. Biz de çalışmamızda bu kitaptan istifade ettik.

Mehmed Mandal Hatip Hocayı Anlatıyor:

Ankara'nın yakınlarında "Yuva Köyü" vardır. Bu köy artık Yenimahalle'ye dâhil oldu. O köyden Ankara'nın büyük ulemasından "Yuvalı Hatip Hoca" vardır. Asıl adı Mehmet Ali Bilgin'dir, ama halk onu "Yuvalı Hatip Hoca" diye tanır. Hatip Hoca o devirde Orta Anadolu'nun en büyük âlimlerindendir. Diyanet'te büyük âlimler varken, o Ankara Merkez Vaizi idi. Hakkında kitaplar yazılmıştır.

O sıralarda ben de Ankara'nın Yenimahalle Çavuşoğlu Camiinde müezzinlik görevi yapıyordum. Bir taraftan da Risale-i Nur'un neşriyat hizmetlerinde bulunuyorum. Evimde teksir makinesi vardı. Başta Tâhirî Ağabey olmak üzere diğer ağabeylerin desteği ile oluyordu bu hizmetler. Üstad Hazretlerine ziyaretlerim var.

YUVALI HATİP HOCA AĞLAYARAK İTİRAF ETTİ

Hatip Hoca haftada bir gün Perşembe günleri gelir, kaymakamlığın orda iner, trolleybüse biner, Ulus'ta iner, Karadeniz Otelinde yatar, Ulus Zincirli Camiinde Cuma nazmından bir saat evvel vaaz eder, cumadan sonra duruma göre sohbet davetlerine icabet ederdi. Geç kalınca bazen taksiye de binerdi.

Bir gün bir iş için Ulus'a gitmiştim. Dönüş için yolda dolmuş beklerken, baktım Yuvalı Hatip Hoca çıktı geldi. "Nereye gidiyorsun?" dedi. "Camime gideceğim" dedim. "Taksi gelecek beraber gideriz" dedi. Taksi geldi bindik. "Namaz aralarında ne ile meşgul oluyorsun" dedi. Ben de "Bediüzzaman Hazretlerinin eserlerini teksir edip, neşrediyoruz" dedim. "O ölmedi mi?" dedi bana. "Üstad hapislere girmiş, çıkmış, eserleri var, şimdi Isparta'da" dedim. "Ben onun elini öptüm" dedi. "Hocam nerde öptünüz?" dedim. "O, ilk Meclis açıldığında Ankara'ya geldiğinde, tevafuken Hacı Bayram Camii'nin avlusunda bulunuyordu. Ben de orada idim. 'İşte Bediüzzaman' dediler. Ben gittim elini öptüm. Fakat ben onu idam edilmiş biliyordum" dedi. "Hayır, sürgün oldu, hapsedi, ama hayatta, eserleri var" dedim. Sonra "Yalnız hocam, sizin gibi ehl-i sünnet bir âlimden, sizin gibi bir hoca efendiden bu eserlerin sünnete uygun olup olmadığına dair fetva alalım, yoksa mesailerimizi bu eserlere vermeyelim. Ne olur kitaplarını bir görün de bize çalışalım mı çalışmayalım mı diye bir tavsiyede bulunun" dedim. "Ben Arapça okutuyorum, köylerden imamlar geliyor, vaktim yok" dedi. "Ama bu da çok mühim, birçok insan bu eserler için mesai sarf ediyor, vakitlerini harcıyorlar. Ne olur bir görün. "Sözler" var bende, bir görün, tavsiye edip etmeyeceğinizi alalım" dedim. Benim ısrarına dayanamadı Sözler kitabını verdim. "Yalnız Perşembe günü gelince alayım hocam" dedim.

Perşembe günü gelirken baktım Yuvalı Hatip Hoca ağlayarak geliyor. Elini öptüm, ağlıyor... Dedi ki: "Oğlum ben bu eserin bir satırını okudum, bırakmadım bitirdim. Altmış seneden beri bütün İslam âlimlerinin eserlerini tetkik ettim. Hakikati bu kadar apaçık anlatan; ilmelyakin, aynelyakin, hakkelyakin derecesinde gösteren bir eser görmedim" dedi. Ağlıyordu... (Hafız Mehmet Mandal Hocaefendi de bunları anlatırken ağlıyordu) "Haşir ve kader hakkında en büyük İslam âlimleri, hatta İmam-ı Gazaliler dahi buna iman edilir, izah edilmez demişler, Bediüzzaman Hazretleri 'İşte Allah bu'" diye benim gibi bir Hatip'in bile anlayacağı tarzda izah etmiş" dedi. "Kırk senedir Türkiye'de şeyh arıyorum, geziyorum, nerde büyük zat varsa duydum, gittim, görüştüm, kendimi onlara teslim edemedim. Ama Bediüzzaman'a gelince, benim gibi çok Hatiplere Üstad'lık yapar" dedi. Sonra "Maş almayan bir Üstad-ı Külden 'maş al helaldir' demedikçe maş almam ben" dedi. Sonra "Ben Üstad'ı nasıl göreceğim, bu eserleri nasıl temin edeceğim?" dedi. "Hocam siz böyle olduktan sonra hepsini temin edeceğiz, Üstad'ı da göreceksiniz" dedim. Artık sırayla Mektûbat'ı verdim, sonra Lem'alar'ı, Şuâlar'ı verdim... Hoca her hafta birini bitirip geliyordu. Tabi benim ona risaleleri oku diye ısrarım, ehl-i sünnete uygun mu diye sormam, onun okumasını sağlamak, eserleri göstermek içindi.

BEŞİNCİ ŞUA'YI DERSANEYE GİDİP BERABER OKUDUK

Yuvalı Hatip Hocaefendi Deccal meselelerini rivayetlerde olduğu gibi tevilsiz zannediyordu. Ben bir ara ağzımdan kaçırmıştım. "Oğlum, o adam Deccal değil ama kâfirdir" dedi. Sonra da "Yalnız ben meclis zabıtlarını okudum, bu kadar Arapçaya, Farsçaya, dini ilimlere vakıf bir adamın böyle küfre düşmesini hala aklım almıyor" dedi. Büyük bir âlim olacak diyor ya... Ben dedim ki: "Ebu Cehil'i anlamayan Peygamberimizi, Firavunu anlamayan Musa aleyhisselamı, Nemrud'u anlayamayan İbrahim aleyhisselamı anlayamaz. Deccal'ı da anlamayan onun karşısında olan zatı anlaması biraz zor olur" dedim.

Yuvalı hatip Hoca Üstad'ı ziyarete karar verdi. 1955 senesinin Kasım ayında korkunç bir fırtınanın, kar'ın olduğu bir günde bir baktım hoca efendi kışık dağ elbiselerini giymiş, caminin avlusunda peydah oldu. Akşam ezanına çıkacağı minareye, iki- üç dakika var. Hemen elini öptüm. "Isparta'dan geliyorum, görüşemedim. Beşinci Şua'yı da hazırla, Perşembe günü geldiğimde okuyacağız" dedi. Meğer Üstad "Kardeşim Hatip Hocaya söyleyin çok hastayım, görüşmeye takatim yok, o bana dua etsin, ben ona dua ediyorum. Beşinci Şua'yı okusun" demiş.

Bana, "Perşembe günü ben Zincirli Camiinde yatsı namazını kılarım, sen de kendi caminde kıldır, buluşup Ulucanlar'a gidelim, 5. Şua'yı okuyalım" dedi. O zaman dersane Ulucanlar'da idi. Ben Hoca Efendiyi Ulus'tan aldım, ta Ulus'tan Ulucanlar'a kadar benimle yürüdü. Hâlbuki hoca yaşlıydı, 70 yaşlarındaydı o zaman. Giderken dedi ki "Oğlum, bende de bir şey var dersin, bunda yol alınmaz, 'Ben'i atacaksın" dedi. Dersanede Mustafa Türkmenoğlu, Atıf Ural falan vardı. Pilot Ali Demirel de gelmişti. 5. Şua'yı beraber okuduk. Hoca Efendi "Ben hiç böyle okumadım, böyle anlamamıştım" dedi. Yani o kadar büyük âlim adam daha evvel okuduğu halde böyle anlayamamış. Hani Üstad "Risale- i Nur her okuyuşta ayrı açılır" diyor ya...

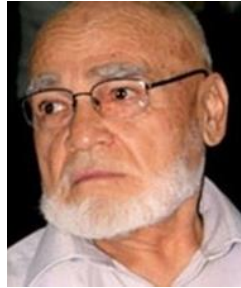
Hafız Mehmed Mandal hatıralarını tashih ederken**RIZA ÇÖLLÜOĞLU HOCA EFENDİ'YE RESULULLAH'IN İHTARI**

O sıralarda Ahmet Feyzi ağabey geldi Ankara'ya. Birkaç gün beraber kaldık. Çok yakınlarda 2013 Eylül ayında vefat eden, Meclis Başkanı, bazı bakanlar ve Başbakan Erdoğan'ın bile tabutunu omzunda taşıdığı Meşhur Rıza Çöllüoğlu Hoca benim imamımdı. O zaman Rıza Hoca tarikatlara, cemaatlere falan pek sıcak bakmıyordu. Hatta bir gün dolapta, caminin dolabında sakladığımız teksir risaleleri görünce bana "Mehmet sen kendine acımıyorsun, ama bizi de acımıyorsun, burası bir basılırsa..." dedi. Ben de, "Caminin anahtarları bende, hoca efendinin hiç haberi yok, kitaplar benim diye sahiplenirim" dedim.

Bir gün Hatip Hoca bana, "Rıza Çöllü Hoca risaleleri okumuyor mu?" dedi. "Okumuyor" dedim. "Yarın Cuma namazını kıldıktan sonra -hem yeni ev almış- kendisine söyle, hem hayırlı olsun diyelim, hem de ona risaleleri okumasını tavsiye edelim" dedi. Rıza Hoca geldi camiye, "Yarın Hatip Hoca ziyaretimize gelecek haberin olsun" dedim. "Aman iyi ki haber verdin, ben namazdan sonra çay filan hazırlayayım" dedi. Hatip Hoca geldi, Rıza Hoca elini öptü. Rıza Hoca Arapçadan bir ibareyi çözememişti, Hatip Hocaya onu gösterdi. Sohbet esnasında Hatip Hoca dedi ki: "Evladım Rıza, Allah sana bu kürsülerden resmi vaiz olarak bu Müslümanlara nasihat etmek nasip etmiş, cemaate faydalı olabilmen için Üstad Bediüzzaman'ın eserlerini oku, ondan istifade edersin, cemaate de istifade ettirirsin" dedi. Rıza Çöllü Hoca da "Efendim üstad-ı hakiki Kur'an'dır" dedi. Evladım üstad-ı hakiki Kur'an'dır, ama bizim Kur'anı hakkı layıkıyla anlayıp anlatan üstaplara ihtiyacımız var. Biz elli sene okusak böyle bir eser vücuda getirebilir miyiz? Biz bir şeyler öğrenince kendimizi olduk zannediyoruz..." gibi şeyler söyledi. Rıza Hoca, ben öyle demek istemedim diye tevil etti. Biz biraz daha sohbet ettikten sonra oradan ayrıldık...

Rıza Çöllü Hocaefendinin bir ameliyat meselesi vardı, korkuyordu ameliyat olmaktan. O gece rüyasında yine o sıkıntıyı yaşıyor. Rüyasında ona diyorlar ki: "Rıza Efendi ne üzülüp duruyorsun, şuraya gir, orada Resulullah Efendimiz var, sor bu sıkıntını" diyorlar. Ertesi günü bize anlatıyor Rıza Efendi: "Gittim mahkeme koridoru gibi bir yer. Üstad Hazretleri Resulullah Efendimizin sağında, Yuvalı Hatip Hoca da kapıda ayakta, üçü vardı içeride. 'Yâ Resulullah benim böyle bir sıkıntım var' dedim; Resulullah Efendimiz şahadet parmağını Bediüzzaman Hazretlerinin başının üstüne koydu, 'Benim dünyada vekilim bu zattır, dünya ve ahiret müşkülleriniz için bu zata gideceksiniz' dedi ve uyandı" dedi.

Ondan sonra Rıza Çöllü Hoca da evinde Ahmet Feyzi Ağabeyi misafir etti. Ahmet Feyzi Ağabey; Yuvalı Hatip Hoca, Rıza Çöllü Hoca, Astsubay Hüsameddin gibi sekiz on kişiyi alıp götürdü Isparta'ya. Hatip Hoca maaş alıp yemiyordu. Üstad'tan fetva almadıkça da yemem diyordu. Üçer üçer gelsinler demiş Üstad. Daha girer girmez Üstad "Kardeşim Hatip Hoca maaş al helaldir" diyor.

Rıza Çöllüoğlu Hocaefendi

Rıza Çöllü Hoca da, Resulullah'la beraber Üstad'ı gördüğü rüyayı anlatıyor. Üstad divandan böyle fırlayıp, "O gördüğün ben değilim, ben Resulullah'a o kadar layık bir insan değilim. O Risale-i Nur'un şahs-ı manevisidir, o ben değilim" diyor¹. Rıza hoca "Üstad rüyayı böyle tevil etti" demişti bize. Ziyaretten geldiler.

İlk defa eserler matbaada basılırken, Atıf Ural'a ilk parayı veren Hatip hoca idi. O zaman risale neşriyatını Atıf Ural ve Mustafa Türkmenoğlu yürütüyordu. Dersanede onlar kalıyordu. Said Özdemir sonradan geldi Ankara'ya, neşriyatı onlardan aldı.

Yuvalı Hatip Hoca 8 Mart 1958 tarihinde "Berat Gecesinde" vefat etmiştir. Mezarı Yuva Köyündedir.

¹ Aynı hadiseler, Kızılcahamam-Çamlıdere Eğitim ve Sosyal Yardımlaşma Vakfının çıkarmakta olduğu "esyav" dergisinin Kasım 2013 tarihli nüshasında Rıza Çöllüoğlu'nun kendi dilinden anlatılmaktadır.

Ankara'nın Yuva Köyünde Yuvalı Hatip Hocanın mezarı

Sağdan Hattat Muhsin Demirel, Mehmed Mandal Hocaefendi, Ömer Özcan, Mehmed Demiröz